

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET

rapport

ARKEOLOGISK SERIE 1974:7

Utgravning på gravfelt
ved Løvik, Aukra, Møre og Romsdal
ved Trond Løken

Universitetet i Trondheim

"Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet. Rapport. Arkeologisk serie" skal bringe stoff fra det faglige og geografiske ansvarsområde som Antikvarisk avdeling, DKNVS, Museet representerer.

I serien publiseres materiale som en av ulike hensyn finner ønskelig å gjøre kjent. Oftest vil det dreie seg om foreløpige rapporter, og materialet kan senere bli bearbeidet for videre publisering. Oppdragsrapporter vil utgjøre en stor del av serien.

Rapport-serien er ikke periodisk, og antall nummer pr. år vil variere. Serien startet i 1973. Det fins parallelt en "Botanisk serie" og en "Zoologisk serie".

"Arkeologisk serie" trykkes i A4-format i offset. Minimum opplag er 50.

Som regel blir norsk språk brukt, også i referat og sammendrag. Medarbeidere fra andre land kan bruke sitt morsmål, om nødvendig med norsk referat.

For manuskriptet, illustrasjoner, referanser o.l. følges vanlige retningslinjer. (Jfr. retningslinjer for K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Miscellanea). Innholdet sammenfattes vanligvis i et innledende abstract eller et fylldigere avsluttende sammendrag.

Utgiver:

Universitetet i Trondheim
Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet,
Antikvarisk avdeling.
N-7000 Trondheim.

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET.
RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE: 1974 : 7.

TROND LØKEN:
UTGRAVNING PÅ GRAVFELT VED LØVIK, AUKRA, MØRE OG ROMSDAL.

K.Norske Vidensk.Selsk.Mus.Rapp. A 1974 - 7.

Løken,T.: Løvik - Aukra.

N - 7000 Trondheim mars 1975. 500 ekspl. ISBN 82-7126-067-7

I N N H O L D

BAKGRUNNEN FOR UTGRAVNINGEN. PRAKTISKE FORHOLD.	s. 4
FORTIDSMINNENES BELIGGENHET.	s. 4
FORTIDSMINNENES UTSEENDE.	s. 5
OVERSIKT OVER ARBEIDSPROGRAM.	s. 6
MÅLESYSTEM.	s. 7
ARBEIDETS GANG.	s. 7
RØYS IV.	s. 9
SJAKT B, VOLL 2.	s.11
RØYS VII, VOLL 2 OG 3.	s.12
RØYS VIII.	s.14
RØYS I.	s.14
RØYS II OG III.	s.15
RØYS XXI.	s.17
RØYS XXII.	s.19
SJAKT A.	s.20
SAMMENFATNING.	s.21
VURDERING.	s.22
DATERING.	s.25
FUNNLISTE.	s.27

ABSTRACT

Løken, Trond: Excavation 1974 in a cemetery at Løvik, Aukra, Møre og Romsdal. *K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. A 1974 - 7.*

The cemetery at Løvik, Aukra consists of at least 50 small cairns and other stone-built ancient monuments. Eight cairns were excavated in 1974. In addition some low narrow stone-built banks were discovered and partially uncovered.

No regular artifacts were found in the cairns. There were scattered pieces of charcoal, but no certain traces of cremation burials. On the other hand, analysis of soil samples from below the cairns showed no concentrations of phosphate to indicate inhumation burials. Low, natural phosphate contents in the surrounding ground seems to exclude ancient cultivation activity as an explanation of the constructions.

In form there is some similarity between the small cairns at Løvik and larger Bronze Age cairns. In addition to this, the fact that burial rites of the earliest Iron Age left few traces, makes a Bronze Age/Early Iron Age dating of the cairns and banks likely.

Trond Løken, University of Oslo, Collection of National Antiquities.

UTGRAVNING AV RØYSER PÅ GRAVFELTET VED INGRIDSTEINEN 1974.
LØVIK, GNR.7, BNR.1, AUKRA S., P. OG K., MØRE OG ROMSDAL.

BAKGRUNNEN FOR UTGRAVNINGEN. PRAKTISKE FORHOLD.

Da grusen i det område hvor gravfeltet ligger er den eneste kjente reserve med god grus til veianlegg på øya, søkte kommunen om å få hevet fredningen av 5-7 av de vestligste røyser som var inntegnet på Windstads skisse over gravfeltet (fig.2): nr. 19-26 og 28. Dette ble innvilget mot at kommunen bekostet utgravningen av de frigitte fortidsminner, at grensen for grustaket ikke skulle gå lenger mot Ø enn angitt på fig.2 og at grustakets kant skulle være skrå og dekket med jord.

Deltakere var fra 5.6.74 Torgeir Skråstad og Trond Løken (gravningsleder). Fra 17.6. ble gravningsmannskapet utvidet med Kirsti Braathen, Ragnhild Hustad og Frode Jakobsen. Samtlige deltok deretter til gravningen ble avsluttet den 12.7. Ved ankomsten til Aukra ble gravfeltet påvist av museets tillitsmann Trygve Sætervik som også hjalp til med å skaffe arbeidsbrakke og gravemaskin. Det undersøkte område omfattet i alt 300m² og antall arbeidstimer i felten var 970.

FORTIDSMINNENES BELIGGENHET.

Kartreferanser: NGO 1:50 000. M 711, blad 1220 I Jfr.fig.1.
ØK 1:5000. AU 113-53.

Gravfeltet ved Ingridsteinen ligger på den NV-ligste halvøya på øya Gossa (fig.1). Nord for den nå nedlagte flyplass som ble anlagt av tyskerne og øst for veien til Rishaug ligger en grusrygg, orientert nesten N-S (jfr. ØK:AU 113-53). Gravfeltet ligger på denne grusryggen ca.600 m N for den Ø-V gående rullebanen til flyplassen og 300 m NØ for krysset hvor veiene til grustaket og Storistølen tar av fra veien

til Rishaug. Nær S-enden av feltet og noe ned i østhell-ingen ligger en stor steinblokk kalt Ingridsteinen (fig.18). Gravfeltet, som omfatter minst 50 røyser, ligger på toppflaten av ryggen, som i den nordligste del av feltet er ca.100 m bred og smalner av mot S, og noe ned i Ø-skråningen, på begge sider av en kjerrevei som følger toppflatens Ø-side (fig.2). Fra feltet er det god utsikt over øya mot Ø, S og V, mens utsynet mot havet i NV er hindret av høyere knauser. Belliggheten i terrenget skiller seg derfor fra de typiske kyst-røysenes, som det finnes en rekke av på Gossa.

Den delen av feltet som det var aktuelt å grave ut lå ca. 150 m NV for Ingridsteinen, og var i N og V begrenset av grustakets kanter. Umiddelbart N for denne delen av feltet var det anlagt en vei beskyttet av voller og maskingeværstillinger (fig.3). Likeledes var det over feltet satt opp piggrådsperringer.

FORTIDSMINNENES UTSEENDE.

Røysene var før gravingen synlige hovedsakelig som lave, runde, torvdekte hauger (fig.18-19), men noen få på feltet var klart utformete langhauger. Dimensjonene var små, hovedsakelig 4-6 m i diameter og ca. 0,5 m høye. Noen få var større ca.8-10 m i diameter og 0,75 - 1,0 m høye. Noen ganske få av de større hadde et krater i midten etter plyndring.

Røysene skilte seg fra den omkringliggende mark ved at de var bevokst med lyng, mens det var gressvegetasjonen som dominerte forøvrig. Flere røyser i feltet syntes bare som et område med mye lyng, f.eks. røys XXII, fordi de var så sterkt overtorvet at form og profil ble skjult. Det er godt mulig at de minste røysene, som røys I, ikke lenger var synlige, selv etter vegetasjonskriteriet, om de lå i V-hellingen hvor torvdekket var tykkest. Det var dog uråd å gjennomføre området totalt for eventuelt å kunne påvise flere slike.

I området kunne det også sees noen lave voller som syntes å gå ut fra eller ende i en haug (fig. 3,19). Disse skilte seg også ut ved lyngvegetasjon.

OVERSIKT OVER ARBEIDSPROGRAM.

Tidligere var feltet bare registrert og kartlagt på en summarisk måte av A.Windstad (fig.2) og grensene for hvor langt inn på feltet som grustakingen skulle gå var avmerket på hans mangelfulle skisse. Det første som derfor måtte gjøres var å konstruere et kart over det aktuelle gravningsområde med nærmeste omgivelser (fig.3) for derved å få et grunnlag for å korrelere de fortidsminner som vi inntegnet, med det mindre antall som Windstad hadde med, slik at det var mulig å finne ut hvor grensen for grustaket var bestemt. Det var dessverre ikke tidligere satt ut merker, og folk i kommuneadministrasjonen kunne ikke helt sikkert peke ut noen grenselinje.

En sammenligning mellom fig.2 og fig.3 synes å vise at røys II og III (som syntes å være sammenhengende) er identisk med røys 21 hos Windstad, røys IV med røys 22, røys XXI med røys 19 og røys VIII med røys 20. Videre at røysene V, IX og X er identisk med 23,24 og 25 og XV og XIII med 26 og 28. Vest for de to sistnevnte røyser, som var de østligste som skulle graves, ble det funnet ytterligere 7 røyser som ikke var avmerket på Windstads skisse (nr. I,VI,VII,XI,XII,XXII) slik at det ialt fantes 15 røyser i det området som var frigitt mot 7 på Windstads skisse.

Ettersom grustaket skulle drives fram fra V mot Ø, måtte vi i 1974 konsentrere arbeidet om de vestligste anleggene og følgende røyser ble derfor utgravd: I,II,III,IV,VII,VIII, XXI og XXII samt 17 m løpende steinvoll og en 12 m lang og 1 m bred sjakt. Alle gravningsobjekter bortsett fra røys VIII lå vest for den vestligste piggrådsperring (jfr.fig.3), og i samtale med T.Sætervik ble det bestemt at grustaksgrensen

fram til sommeren 1975 skulle følge denne sperring.

En røys, VIII, er allerede utgravd i det område som skal ligge igjen til 1975. Videre er torven fjernet på røysene V og VI. Dette betyr at dersom jeg har kunnet foreta en riktig korrelering mellom fig.2 og 3, så må følgende røyser graves ut neste år: V,VI,IX,X,XI,XII,XIV. Røysene XIII og XV blir liggende utsatt til og bør kanskje også graves.

MÅLESYSTEM.

Da vi ved gravingens begynnelse ikke var fullt oppmerksomme på de torvdekte lave vollene, fant vi det minst arbeidskrevende å grave ut hver røys som et enkeltstående anlegg og derved spare arbeidet med å legge ut et nøyaktig koordinatsystem over hele utgravningsområdet. Da det ble klart at flere av røysene var bundet sammen med steinvoller, ville det medført et betydelig merarbeid å få alle røysene inn i et system. Men det viste seg at røysene kunne samles i 3 system:

Et omfatter anleggene IV, sjakt B, VII og VIII. Orienteringen på dette ble bestemt av N-S profilen over røys IV.

Et annet omfatter røysene I,II,III og XXI. Orienteringen ble bestemt av profilen E-F.

Det siste omfatter bare røys XXII og orienteringen ble bestemt ut fra at profilen GG-HH ble lagt i terrengets hellningsretning.

Sjakt A ble ikke lagt inn i noe koordinatsystem. Den her brukte rekkefølge vil, som den mest naturlige, bli fulgt i beskrivelsen av gravningen.

Som fix-punkt tjente et 1 m langt jernrør slått ned i en dekningsvoll (jfr. fig.3). Fix-punktet kom derved til å ligge over alle røysene i feltet. For sikkert å kunne korrelere nivåene fra 1974 med nye målinger kan det opplyses at toppen av høyestliggende stein på røys VI er 54 cm under fix-punkt.

ARBEIDETS GANG.

For å kunne utnytte arbeidskraften kontinuerlig ble det arbeidet på flere røyser til samme tid. Da jeg ikke kan se at det kan ha noen betydning for forståelsen av anleggene vil jeg ikke rekapitulere når og av hvem det ble gravet på de forskjellige anlegg. Dog må det nevnes at arbeidet først ble satt i gang med at en N-S profil ble lagt over røys IV, og den vestlige halvdelen ble avtorvet med spade og krafse. Da det viste seg at det var et tykt torvlag over røysa, ca. 10 cm på toppen og 25-30 cm ved ytterkant, ble det skaffet til veie en gravemaskin som på resten av anleggene tok bort det meste av torva.

Da røysene var så små og på overflaten syntes ganske regelmessige, ble det bare lagt en profil over hver røys idet dette skulle være tilstrekkelig til å innhente informasjon om stratigrafien. Bare et utvalg av de snitt som ble tegnet blir presentert i denne innberetning da mange ikke gir noen vesentlig informasjon som ikke kan beskrives med ord og parallellføring med avbildete snitt.

I prinsippet ble alle røyser utgravet på samme måte:

Først maskinell avtorving og framrensking av overflaten med graveskje. Deretter ble det laget en plantegning og overflaten nivellert, som regel for hvert meterkryss i koordinatsystemet, samt steder som syntes å være av betydning. Bare selve omkretsen samt enkelte detaljer ble tegnet. Overflatens steinpakning av neve- til hodestor stein ble ikke tegnet, men dokumentert ved hjelp av foto av overflaten tatt fra ca. 6m's høyde. Deretter ble de to halvdeler gravet ut ved at steinen ble fjernet og jordmassene gjennomgravet, dels med krafse, dels med graveskje når forholdene tilsa større forsiktighet. Det ble over alt gravet litt ned i det som ble oppfattet som opprinnelig bakkenivå. Til sist ble profilen rensert, tegnet, fotografert og gjennomgravet.

I den følgende gjennomgang av de enkelte røyser vil bare virksomhet som avviker fra denne prosedyre samt andre typer informasjon bli omtalt under avsnittet "Arbeidsmåte".

RØYS IV.

Arbeidsmåte.

Røysa syntes rund (fig.19) og det ble derfor lagt en profil N-S midt over røysa. Origo i målesystemet ble valgt NV for røysa slik at røysa (og røys VII og VIII) ble liggende i 1. kvadrant. Profilens V-side (snitt A-B) representerte linjen $y=4$ m. Ved avtorvingen kom det i røysas SØ-ende fram en steinvoll. Denne ble rensset fram i vel 1,5 m's lengde og avsluttet med snittet C-D vinkelrett på vollens lengderetning. I NV-enden ble det foretatt en utvidelse av gravefeltet den siste dagen for å se om vollen fortsatte videre nord for røysa. Etter som dette var den første røysa som ble undersøkt, ble det gravet ned til 30 cm under det bunnplan som kan beregnes fra den nærmest omgivende overflate (som i dette tilfelle betyr i underkant av torvlaget, da dette i sin helhet må være dannet etter at røysa ble bygget). Det ble også inn-samlet jordprøver til fosfatanalyse i et rutenett under hele røysa og de nærmeste omgivelser.

Observasjoner.

Torva over røysa lå som et dekke som lett lot seg fjerne. Den fantes ikke i hulrom under steinene. Røysa må derfor fra først av ha vært udekket, og torva må i tidens løp ha dannet seg på naturlig måte. Snittet A-B (fig.8) viste dess-uten at torvlaget ikke gikk inn under røysa. Røysa viste seg å ha oval form, med lengdeaksen NV-SØ (fig.4). Lengden var 5,7 m, største bredde 4,5 m. Overflaten var jevnt lagt av neve- til hodestor stein med enkelte spredte større stein (fig.20). Avgrensningen mot den omgivende steinete undergrunnen var jevn og godt markert ved at to lag stein lå over hverandre slik at det ble dannet en bratt kant i periferien (fig.21 og niv. på plantegn. fig.4). Innenfor hvelvet røysa seg jevnt mot midten. Kurvaturen kan best beskrives som vid kjegleformet idet røysa hadde en relativt tydelig topp og tilnærmet rett overflate fra periferi mot toppen. Overflaten kan neppe ha vært utsatt for menneskelige inngrep etter byggingen.

Røysas oppbygning: Nesten hele det øverste lag stein i røysa var uten jordfylling i hulrommene. I et område NV for sentrum var det dog jord helt opp til overflaten av de øverste stein, jfr. snitt AB, fig.8. Ved midten i snittet fra 3,5x til 6,0x var det flere lag stein, inntil 0,25 m, uten jord-innblanding. Under var det et lag med stein og jord, inntil 0,35 m tykt. Jorden bestod av temmelig kornet brunjord med iblandete trekullpartikler. I overkant av jordlaget fantes et bleikjordlag, 2-4 cm tykt. Dette var dog vanskelig erkjennbart i midten av røysa. Steinmaterialet syntes å være av samme karakter i hele røysa dog med en tendens til noe større stein inne i den.

Overgangen fra haugfyll til undergrunn var ikke skarp. Dette skyldes at det ved byggingen av røysa har vært brukt lokale byggematerialer: Stein som er slipt mer eller mindre runde, brunrød grus og topplaget med trekullinnblanding, slik som en kunne se det overalt i grustakets skjæringer. Overgangen ble markert ved at undergrunnen hadde mer grus og mindre stein enn det som var tilfelle i røysa, ved at undergrunnen var hardere sammenkittet og ved at kullpartiklene forsvant et stykke (20 cm) under den antatte overflate.

På grunn av utvaskingen og utfelling av jernforbindelser som hadde foregått etter byggingen av røysa, var fyllmassene der også noe sammenkittet, men mindre enn i undergrunnen.

Omkring sentrum av røysa var det en uregelmessig forhøyning med et tverrmål på ca. 2 m. Den bestod av fast brunrød undergrunnsgrus med kullpartikler. Forhøyningen var tydeligst i den østlige halvdel, men sees også i snittet ved 5,3x.

Omkring forhøyningen ble den brunrøde grus påtruffet ca. 10-15 cm dypere. Gjennomsnittlig høyde på røysa fra toppen av forhøyningen var 0,6-0,65 m. Det samme resultat får en om høyden defineres som avstanden fra toppen vinkelrett på et bunnplan som kan beregnes ut fra den nærmest omgivende overflate.

Ut fra SØ-enden av røysa lå en steinvoll (voll 2) i SØ-lig

retning. Vollen hadde ikke parallelle, jevne sidekanter, men overflaten syntes jevnt lagt på samme måte som røysas overflate (fig. 9 og 20). Bredden varierte mellom 1,4 og 2,0 m i det avtorvete område.

Oppbygningen var i hovedtrekk som i røys IV (jfr. fig. 9, snitt C-D). Øverst et lag med stein hvor åpningene nå var fylt med torv, derunder et grått bleikjordslag, så kullblandet brunjord blandet med stein og derunder brunrød grus som inneholdt kullbiter i de øverste 0,1 m. Høyden var opp til 0,25 m. Overgangen mellom røys og voll syntes å være markert ved noen litt større stein enn vanlig, fig. 20, samt ved at vollen var noe lavere enn utkanten av røysa. Jfr. nivellementer på fig. 4.

I NV-enden av røysa syntes det som om en mindre markert voll gikk videre mot NV, men avtorving av et område på ca. 2 x 2 m videre mot NV viste at det ikke var noen voll, idet de stein som er inntegnet på fig. 4 bare fortsatte 0,3 m videre mot NV. Steinene lå dessuten mer spredt enn i vollen, som fig. 20 gir inntrykk av.

Det ble ikke lokalisert noen grav i røysa, men i bunn-nivå i den NV-lige del ble det funnet noe som kanskje kan være fragmenter av flate jernstykker, eller jernutfelling. Videre ble det på 3 steder i den kullblandete brunjord funnet små mengder brent leire. En større flintknoll lå i overflaten og to flintavslag i brunjorden. 4 trekullprøver ble tatt fra brunjorden i røysa, bl.a. fra 2 konsentrasjoner med trekull, og en fra grus under bunn-nivå. (T-19433).

SJAKT B, VOLL 2.

Arbeidsmåte. 6 m SØ for snittet C-D ble det tatt opp en 5 m lang og 2 m bred sjakt vinkelrett på vollens lengderetning, på et sted hvor vollen var særlig tydelig i terrenget. Arbeidsmåten fulgte de prinsipper som ble beskrevet tidligere. Jordprøver ble tatt under og omkring vollen for å kunne sammenligne fosfatinnholdet i jorden under røys IV og vollen.

Observasjoner.

Voll 2's oppbygning var i snittet W-X (fig.13) den samme som i snittet C-D, men vollen var kraftigere både i bredde, gjennomgående 2,3 m, og i høyde, inntil 0,4 m. Kullpartikler syntes ikke å være blandet inn i grusen under bunn-nivået i vollen. Ø-siden var på dette parti av vollen ganske jevnt lagt, mens V-siden var mer ujevn (fig.4). Til tross for at overflaten av vollen enkelte steder ble ødelagt ved den maskinelle avtorving, var det tydelig at den hadde vært like jevnt lagt som røys IV's overflate (fig.2).

I den kullblandete brunjorden mellom steinene ble det funnet et stykke brent leire og et flintavslag. (T-19429).

RØYS VII, VOLL 2 og 3.

Arbeidsmåte.

En profil AA-BB ble anlagt midt over røysa i retning NNØ-SSV og torva fjernet i et sirkelformet område. Da voll 2 gikk inntil, over og fortsatte videre mot SØ, var det nødvendig å utvide gravefeltet både mot SØ (med 2 m langs vollen) og mot NV (med 3 m langs vollen). Da en lignende voll (voll 3), som gikk fra røys IX i SV-lig retning bare endte ca. 1 m fra voll 2 (fig.3) ble gravefeltet NV for røys VII utvidet til også å omfatte den delen av voll 3 som lå V for den piggråd-sperringen som skulle danne den foreløpige grenselinje for grustaket.

Det ble fulgt den arbeidsmåte som tidligere er beskrevet med snitt AA-BB gjennom røys VII og snittene Y-Z og Æ-Ø gjennom vollene 2 og 3. En grop mellom vollene 2 og 3 ble gravet ut ved at snittet EE-FF ble lagt N-S. Den Ø-lige halvdel ble først tømt, deretter ble det gravet ut omkring gropen slik at en fikk god oversikt over snittet som ble tegnet. Den V-lige halvdel ble deretter tømt.

Observasjoner.

Røysas dimensjoner var mindre, og det hele mer uregelmessig enn det som ble observert ved røys IV (fig.4). Periferien var ikke så klart markert ved at det ikke fantes to lag stein over hverandre. Røysa hadde vært knapt 4 m i diameter. Lagfølgen var den samme som for røys IV (fig.15). Over midten av røysa var torvlaget tynt, for det meste 2-3 cm. Enkelte stein stakk opp i overflaten. Den opprinnelige høyde og kurvatur kunne ikke bestemmes da voll 2 var anlagt over røysa. Jfr. fig.4 hvor vollens kant mot SV er inntegnet. Mot NØ kunne den ikke sikkert inntegnes, men fig.23 viser at den har gått midt over røysa og avviker fra denne med større stein. Total høyde på røys og voll var 0,45 m. Fra det kullholdige brunjordslaget ble det innsamlet en kullprøve (T-19434).

Fig. 4 og 23 viser at voll 2 NV for røys VII var uregelmessig avgrenset. Den hadde en hvelvet overflate og en oppbygning som var lik snittene C-D (fig.9) og W-X (fig.13). Ved snittet Y-Z var bredden 1,75 m.

Ca. 1,5 m av enden på voll 3 ble også utgravet (fig.4). Den var konstruert som de andre vollene (jfr. fig.9). Den sluttet 1,1 m fra Ø-siden av voll 2 med en halvsirkelformet, ganske regelmessig lagt avslutning (fig.23). Vollens bredde i snittet Æ-Ø var 2,1 m. Den var imidlertid i de utgravde 1,5 m ganske lav, i snittet bare 0,2 m og mot enden ennå lavere.

I åpningen mellom de to vollene var det en rund gryteformet grop fylt med torv. Bunnen og sidene var dekket med stein (fig.23). Gropen lå ikke midt i åpningen mellom de to vollene, men noe forskutt mot S og nesten inn til voll 2. Dens diameter var 0,8 m og dybden fra marknivået omkring til toppen av steinen i bunnen var vel 0,1 m. Snittet EE-FF (fig.16) viste at det øverst var et 0,1 m tykt lag med stein og trekullblandet brunjord. Derunder var det et 0,1 m tykt lag bestående hovedsakelig av trekull, tildels opptil 5 cm lange stykker og med noe stein iblandet. Steinene var ikke skjørbrente. Gropens bunn var ganske flat med en diameter på 0,3 m. I alt var gropen gravd 0,3 m ned under opprinnelig bakkenivå. Trekullprøve

ble innsamlet (T-19435) av den store mengde trekull som fantes (ca. 4-5 liter).

RØYS VIII.

Arbeidsmåte.

En profil ble lagt N-S over det som var midten av forhøyningen i terrenget, men som fig. 4 viser kom den skjevt i forhold til røysas sentrum. Den ble utgravd etter den tidligere nevnte arbeidsmåte. Under hele røysa ble det tatt jordprøver for fosfatanalyse.

Observasjoner.

Røysa var dekket av et solid torvlag, 10-25 cm. Røysa hadde en uregelmessig periferi som var klart markert ved at overflaten her steg bratt opp. Inn mot midten var overflaten svakt kulesegmentformet (fig.22) og var jevnt lagt. Grunnflaten var oval med en lengdeakse orientert NØ-SV. Lengden var 3,5 m. Største bredde 3,0 m. Høyden målt fra den brunrøde grus var 0,4 m. Lagfølgen i røysa framgår klart av fig. 17c. Undergrunnsgrusen hadde innblanding av trekull. Trekullprøve fra midten av røysa ned mot bunnen ble innsamlet. (T-19436).

RØYS I.

Arbeidsmåte.

Røysa ble oppdaget ved at gravemaskinen ved et tilfelle flekket av noe av torva der den arbeidet med avtorvingen av røys II. For å få en uskadet profil ble denne lagt Ø-V midt over røysa. Forøvrig ble røysa gravet etter den vanlige fremgangsmåte og 0,1 m ned i brunrød grus. Jordprøver for fosfatanalyse ble innsamlet.

Observasjoner.

Røysa hadde en regelmessig, nesten rund form (fig.5 og 25). Diameteren var 2,3 m. Overflaten var jevnt lagt og ikke forstyrret senere. Den steg steilt opp i periferien og var

relativt flat inn mot sentrum (fig.10). Høyden var 0,4 m. Lagfølgen var som beskrevet i røys IV, men jordinnblandingen lå så høyt som opp mellom det øverste steinlaget. Fyllmassen mellom steinene var overalt blandet med trekull (T-19430), men forøvrig ble det ikke gjort funn i røysa.

RØYS II OG III.

Arbeidsmåte.

Røysene II og III markerte seg før utgravningen som en sammenhengende NØ-SV gående forhøyning i terrenget med en forsenkning ved midten (fig.19). Det ble antatt at dette var to tett liggende røyser og profilen E-F ble derfor lagt i forhøyningens lengdeakse i linjen y=25. Til tross for at anlegget etter opprensing fremstod som en enhet, ble betegnelsen røys II og III opprettholdt da et lavere område nær midten (9-10,5x, 24-27y) skilte de to forhøyninger (fig.5 og 26). Dette partis avgrensning var uklart markert, og begrensningsslinjen på plantegningen (fig.5) må oppfattes som en antydning av området. I ytterkanten mellom røys II og røys III var steinlegningen høyere, som det tildels fremgår av nivellumentene på fig.5 og av fig.26. I dette lavere område var dessuten steinene helt dekket av grå utvasket sandjord i motsetning til resten av steinoverflaten hvor det øverste laget av stein ikke hadde jordfylling. Et snitt, I-K i linjen x=10, ble lagt vinkelrett på lengdeprofilen over denne forsenkning. Røys II ble først gravet ut og deretter røys III. På grunn av at voll 1 støtte inn mot røys III's sørlige del i Ø og V ble det her lagt snittene L-M og N-O for å dokumentere oppbygningen av denne vollen. Jordprøver til fosfatanalyse ble tatt under røys II.

Observasjoner.

Anlegget var i større grad enn de øvrige preget av uregelmessighet. Periferien var ujevn, bortsett fra et område i røys III: 14,5x, 25y, og 11x, 28y. Især i forbindelse med røys II var det ikke mulig å iaktta noen regelmessig konstruksjon

av periferien. Overflaten var imidlertid jevnt lagt som på de øvrige røysar og den hever seg jevnt mot midten på røys III, mens på røys II dannes toppen av en rygg som fortsetter i voll 2 på begge sider (se fig.26). Mot SV faller overflaten bratt ned og ender i en fast kant, (men noen enkeltliggende stein utenfor, se fig.5), som også fortsetter i voll 2's SV-kant. Lagfølgen i begge røysane er den vanlige: under 10-30 cm torv finnes inntil 40 cm med røys blandet med jord. Steinene i røys II var hovedsakelig større enn i røys III, hvor de var av vanlig neve- til hodestørresle.

Bleikjordslaget fantes i røys III i underkant av øverste steinlag. Dette var også tilfelle i den NØ-lige del av røys II, men i voll 2's forlengelse, hvor det var særlig mye stor stein, var det jordfritt i et par lag med stein. Det er rimelig å anta at røys II og voll 1 er bygget samtidig ettersom voll 1 ikke skilte seg ut fra røys II, verken ved at den kunne sees å ligge over røys II (ingen avgrensande kant mot NØ) og heller ingen kanter mot NV og SØ hvor vollen gikk ut fra røysa. Den SV-lige del av røys II, som eventuelt må oppfattes som voll, skilte seg i oppbygningen fra voll 1 NV og SØ for røys II idet snittene L-M (fig.17d) og N-O (fig.17b) i voll 1 begge viste samme oppbygning som snittene C-D (fig.9) og W-X (fig.13): det vil si med jord i hele vollen unntatt mellom det øverste steinlaget. Voll 1 er dog bredere (inntil 2,8 m) og høyere (inntil 0,4 m) enn voll 2.

Den brungule undergrunnsgrusen syntes i røys II å ligge høyere oppe ved midten enn ut mot sidekantene, men det var ikke noen markert forhøyning som ved røys IV.

I den NV-lige del av røys II ble det nær overgangen til brunrød grus funnet 5 flintstykker tett sammen. Noe lenger mot N ble det tatt en trekullprøve i en kullkonsentrasjon. En prøve ble også tatt, inn mot snitt L-M i vollens fyllmasser (T-19431). Røys II og III ble bundet sammen til et anlegg ved to voll-lignende steinpakninger i ytterkant av det forsenkete parti. Det dreier seg her ikke om store høydeforskjeller, men de to voll-lignende pakninger manglet

jord i det øverste steinlaget (som ellers i de to røysene). Som tidligere omtalt var dette ikke tilfelle i forsenkningen, hvor steinene var dekket av jord som øverst bestod av et utvaskningslag. Profilen I-K viste at det også i forsenkningen hadde vært bygget opp med et par lag stein med jordfylling over den brunrøde grus. Hele det område som røys II + III omfatter var altså kunstig oppbygget og må derfor kanskje oppfattes som et anlegg. Snittet E-F ga ingen informasjon som kunne oppfattes som indikasjon på flere byggetrinn.

RØYS XXI.

Arbeidsmåte.

Voll 2 SØ for røys II syntes å stoppe i en halvrund avslutning ca. 11 m SØ for røysa. En profil (R-S) ble lagt vinkelrett over vollen 3 m fra avslutningen og den ytterste delen ble avtorvet. Det viste seg da at vollen lå over en røys og fortsatte videre mot SØ. Gravefeltet ble derfor utvidet 2 m mot SØ og et nytt felt i 5 m's lengde ble tatt opp på NV-siden av profilen R-S. Etter framrensing av overflaten, ble det svært tydelig at vollen var anlagt over røysa, idet vollens avslutningskant mot NØ kom tydelig fram. I et forsøk på å dokumentere dette på annen måte enn ved fotografi, og for å undersøke hvilke fordeler en nøyaktig overflateplantegning av denne type anlegg kunne ha framfor de svært forenklede omrisstegninger som ellers ble laget, ble dette anleggs overflate tegnet i målestokken 1 : 20.

Tegningen, fig.6, viste seg ikke å gi noe resultat hva angår det førstnevnte formål, og det kan ikke sees at tegningen gir informasjon om voll og røys som ikke kan innhentes ved en kombinasjon av de enklere omrisstegninger pluss fotografi. Tatt i betraktning hvor arbeidskrevende slike tegninger er, må konklusjonen bli at det ikke ville kunne forsvares å foreta slike tegninger for alle røysene på feltet. Forøvrig var arbeidsmåten som skissert innledningsvis.

Observasjoner.

Voll 1 mot SØ fra røys II ligger over røys XXI. Dette vises godt på fig.27 hvor kanten mot NØ kommer fram i hele vollens forløp over røysa. Snittet R-S (fig.12) viser også dette da det 3,4 m fra R finnes en topp som trolig representerer røysas opprinnelige topp-punkt. Fra dette punktet synker så overflatens nivå, representert ved bleikjordslaget, mot R, for så ved 3 m fra R igjen å stige ved vollen NØ-lige kant. Utvaskingslaget i vollen i dens forløp over røysa, var svært tykt, inntil 0,18 m. De underliggende deler av vollen og røysa kunne ikke skilles fra hverandre da fyllmassen her var helt lik: brunjord med trekullbiter. Denne hadde et større innslag av undergrunnsgrus enn vanlig, slik at jorden var mer gulbrun enn hva som var tilfelle i de øvrige røyser. Kurvaturen må på grunnlag av tverrsnittet vinkelrett på lengdeaksen kunne karakteriseres som vid kjegleformet.

Undergrunnsgrusen steg fra R og til 3,5 m fra R. Videre mot NØ var den horisontal. Røysa var altså anlagt med sentrum på overgangen mellom grusåsens toppflate og dens V-skråning (lik som røys II). Røysa hadde en oval form med lengdeaksen parallellt med vollen (NV-SØ), fig.6, og var 5,1 m lang. Bredden kan ikke bestemmes nøyaktig, da vollen ligger over den S-lige halvdel av røysa. Den kan målsimult ha vært 4,5 m. Dersom den har vært symmetrisk om en lengdeakse som trolig kan bestemmes til å ha ligget mellom punktene 3,5x, 9,5y og 4,0x, 15,5y, ut fra det av formen som er bevart (fig.6) og fordi lengdeaksen da faller sammen med røysas topp-punkt 3,5 m Ø for R, bør bredden ha vært ca. 3,5 m. I så fall må vollen ha blitt bygget både over og SV for røysa. Høyden på røysa kan måles til 0,55 m i avstanden 3,5 m fra R.

En karakteristisk forskjell mellom voll og røys var steinmaterialet. Vollen hadde hovedsakelig hodestor og noe større stein, dog ikke over toppen av røysa, hvor steinen var mindre og mer lik den vanlige neve- til hodestor stein som røysa var bygget av (fig. 6 og 27). Vollen skilte seg også fra røysa ved at det i den var dypere til bleikjordslagets overflate, som i røysa lå bare litt nede mellom de øverste steinene,

hvilket framgår av fig. 27.

Voll 1 var NV for røys XXI jevnt hvelvet og hadde rette og markerte kanter (fig.6). Ved snittet P-Q (fig.11) var vollen 2,4 m bred og 0,4 m høy og var som over røys II og XXI nærmest jordfri i de øverste 0,2 m. Bortsett fra dette viser voll 1 i fig.11 den samme form og oppbygning som voll 2 i snitt W-X (fig.13).

Det ble funnet flint på to steder i røysa, en knoll i overflaten og et avslag i brunjorden ned mot bunnen. Dessuten ble det funnet et flintstykke i snittet P-Q, i den øvre halvdel. Under voll 2 SØ for røys XXI, som her var smalere og lavere enn NV for røysa, se fig.6, ble det i et område av ca. 30 cm's utstrekning om punktet 1,2x, 10,4y funnet enten sterkt forrustet jern eller jernutfelling under steinene. Videre ble det tatt kullprøve fra brunjorden i røys XXI. (T-19438).

RØYS XXII.

Arbeidsmåte.

Røysa var som tidligere nevnt bare synlig som en liten flate med lyngvegetasjon. Da terrenget skrånet nedover fra NØ mot SV, ble en profil lagt midt over flaten i retningen ØNØ-VSV. Forøvrig var arbeidsmåten som skissert innledningsvis.

Observasjoner.

Overflaten på røysa var mer ujevnt lagt enn det som ellers var vanlig. Dette skyldes at steinmaterialet var mer blandet enn vanlig, idet store stein (mannsløft) også fantes, og at overflaten ikke var dekket med små stein i et jevnt lag (fig.28). Periferien var ujevn, men grunnflatens form må likevel sies å beskrive en sirkel (fig.7) med en diameter på 4,6 m. Snittet GG-HH viste at røysa hadde en kurvatur som lignet på snittet G-H i røys I (fig. 10): steile sider og en nesten plan toppflate. Lagfølgen fulgte det vanlige mønster, men brunjorden hadde en finere sammensetning og mer kull enn vanlig.

Høyden fra brunrødgrus til toppflaten var 0,5 m. Trekullprøve (T-19439) ble tatt fra et område nær midten og ned mot bunnen av røysa.

SJAKT A

Arbeidsmåte.

Sjakt A, som ble lagt ut ca. 70 m ØSØ for midtpunktet på røys II, hadde som formål å undersøke om voll 1, som fantes ved toppflatens V-kant og lå over røys XXI kunne gjenfinnes i V-kanten også godt SØ for gravfeltet. Den ble derfor anlagt i V-skråningen og litt inn på toppflaten. Den ble lagt vinkelrett på toppflatens V-kant i retningen NØ-SV i 12 m's lengde og 1 m's bredde. Først ble torven fjernet slik at stein og overflaten på bleikjordlag ble frilagt, og dette ble fotografert. Det ble så gravd ned til brunrød grus, slik at et snitt i sjaktens N-side kunne tegnes. (ii-kk, fig.17).

Observasjoner.

Etter avtorvingen kunne det utskilles 3 voll-lignende forhøyninger i de NV-re 2/3 av sjakten, mellom : 1,0 og 2,5 m, 2,8 og 4,5 m og 5,5 og 7,2 m fra NØ-hjørnet (fig.17). Forhøyningene syntes å ha stor likhet med vollene 1-3, men steinene lå mer spredt og overflaten var mer ujevn (fig.29). Kantene var heller ikke like markerte. De to NØ-ligste lå over utfellingslaget og fyllmassen mellom steinene bestod av grå-brun sand og bleikjord. I den SØ-ligste forhøyning var det også et lag med bleikjord mellom det øverste steinlaget, men forøvrig var steinene her omgitt av brunrød grus. Anrikningslaget under vollene inneholdt små mengder trekull og prøve ble tatt fra den midterste vollen. I denne ble det også i overgangen mellom bleikjord og anrikningslag funnet noen klumper med jern eller jernutfelling (T-19428).

SAMMENFATNING.

På gravfeltet ved Ingridsteinen ble det undersøkt ialt 8 røyser samt noen steinvoller. Alle røysene var dekket av et tykt lag torv som ikke var blitt dannet før etter at røysene var anlagt. Røysene var både av rund og oval form og varierte i største tverrmål fra 2,3 m til 5,7 m. Høyden varierte fra 0,4 m til 0,6 m. Røysene kunne ha tilnærmet kulesegmentformet overflate (VIII), være tilnærmet kjegleformet (IV og XXI) eller ha steile sider og toppflate (I og XXII). Overflaten var i regelen jevnt lagt hovedsakelig av neve- til hodestor rullestein. Oppbygningen av røysene var i hovedtrekk den samme: Det øverste steinlaget har vært fri for jord, men resten av anlegget ble bygget av en blanding av brunjord og stein. Jorden var overalt iblandet trekull og mer eller mindre av undergrunnsgrusen. På toppen av brunjorden, i regelen i underkant av øverste steinlag fantes et bleikjordlag som også kunne følges utenfor røysene. Undergrunnen var overalt en fast brunrød grus med stein.

I forbindelse med røysene fantes flere steinvoller. Disse bestod av samme materiale som røysene. Dog hadde voll 1 hovedsakelig større stein og var for det meste jordfri i de øverste 0,2 m. Vollene hadde også en jevnt lagthvelvet overflate og den samme oppbygning som røysene. De varierte i bredde fra 1,2 til 2,5 m og i høyden fra 0,2 til 0,4 m. Det kunne konstateres at vollene dels gikk ut fra periferien av en røys (IV), dels anlagt over røyser (VII og XXI) og dels syntes å være bygget i ett med en røys (II).

Til tross for at ingen av røysene hadde vært utsatt for senere plyndring, ble det ikke funnet noen rester etter begravelser. Jern eller jernutfelling ble funnet i bunnen av både røys (IV) og voll (1). Det samme var tilfelle med flintknoller og avslag. Brent leire ble funnet i en røys (IV) og i voll 2. I åpningen mellom vollene 2 og 3 fantes en grop fylt med store mengder trekull.

VURDERING.

På grunn av manglende graver i røysene kan deres karakter av gravrøyser synes usikker. Trekullet i fyllmassene kan ikke tolkes som rester etter likbål da trekull også fantes i fyllmassen i vollene og i det øverste jord og gruslaget utenfor røysene. Trekullet må trolig stamme fra en brann før røysene ble anlagt.

For å undersøke mulighetene for at røysene kunne ha inneholdt ubrent lik, ble det tatt jordprøver fra bunnen under røys I, II, IV og VIII som er blitt analysert med hensyn på fosfatmengde. Både små og større, samt mer uregelmessige anlegg, er representert i undersøkelsen. Fosfatmengdene var svært små for alle fire røysene, idet resultatene varierte fra 1 til 54 mg. P-HCL pr. 100 g jord. Selv om det var en tendens til høyere verdier under røysene enn i terrenget ellers (kontrollprøver viste 1-11 mg P-HCL pr. 100 g jord), så var selv den høyeste verdi langt under det en kunne vente om det hadde vært et skjelett der. Verdiene varierte hovedsakelig mellom 5 og 20 mg P-HCL pr. 100 g jord. Bare 8 av 121 prøver ga høyere verdier. Den samme tendens til et noe høyere fosfatinnhold ble dessuten påvist under voll 2 i sjakt B. Fra laboratoriet i Stavanger ble det opplyst at jorden var omtrent den mest fosfatfattige som de har analysert.

Funnene kan vanskelig tolkes som grav- eller offergaver. De to flintknollene i overflaten av røysene IV og XXI var på størrelse med de mindre av overflatesteinen og kan ha vært påkastet som byggemateriale. Brent leire og flint i fyllmassen synes å være tilfeldig innblandet ettersom slike funn også ble gjort i vollene. Dog er det en viss mulighet for at den lille ansamling med flint i røys II kan være intensjonelt plassert. Funnene av jern eller jernutfelling er helst det siste ettersom dette ikke bare ble funnet under røys IV, men også under voll 1 og midterste forhøyning i sjakt A.

Den uregelmessige forhøyningen som fantes midt i røys IV og som kan ha framkommet ved at grus er fjernet omkring, kan være laget i forbindelse med begravelser eller røysbygging,

men den kan også ha vært en tilfeldig forhøyning i terrenget som er utnyttet for å spare litt arbeid. Forhøyningen kan derfor ikke brukes som et argument for at røysa er et gravanlegg.

Det synes derfor ikke mulig å gi noe direkte positivt belegg på at røysene har vært gravrøysar. Alternativet må da være at de er rydningsrøysar. Den utflytende formen på noen av røysene som II, III og VII, kunne tyde på dette. Vollene kunne da tolkes som deler av et gjerdesystem.

Av flere grunner er dette lite trolig. Området egner seg neppe til dyrking med primitiv redskap da den meget steinrike undergrunnen bare er dekket av noen få cm med brunjord. (Torvlaget kan settes ut av betraktning da det må ha kommet til på et senere tidspunkt). Røysene er dessuten i de fleste fall regelmessig konstruert, både i periferi og overflate. Det siste er også tilfelle for røysene med uregelmessig periferi. Videre er vel røysenes oppbygning, med mye jordfylling unntatt i det øverste laget, ikke det normale for rydningsrøysar. Jeg mener derfor at det er en rimelig antagelse at røysene er gravanlegg eller bygget som minnesmerker over døde. Det kan være en mulighet for at det opprinnelig har vært brente bein i røysene, men at disse er vasket bort, slik som Slomann antyder for mange smårøysar som hun har gravd ut på Einangfeltet, V.Slidre, Oppland. (Slomann: Viking 1971, s.58). En annen mulighet er at det ved likbrenningen ikke var noe bein igjen som kunne samles inn og legges i røysene, men at gravanlegget som minnesmerke likevel ble bygget. Farbrege (Viking 1972, s.161 f.) nevner muligheten av at kull og stein kan bli de eneste levninger etter gravferdshandlinger hvis man førte likbrenningsideen ut i den ytterste konsekvens: en ren tilintetgjøring av levningene etter den døde. Dersom et minnesmerke da ble bygd, måtte det bli uten rester etter den døde.

Gropen med trekull og stein mellom voll 2 og 3 kan etter dette også oppfattes som en grav uten beinrester. Farbrege har publisert en rekke slike fra Trondheims museumsdistrikt, bl.a. en fra Hollingen, på fastlandet i Aukra kommune (fig.1). Gropen styrker derfor tolkningen av feltet som et gravfelt.

Et moment som også støtter tolkningen av røysene som gravanlegg er vollene. Det er iakttatt at disse er bygget på samme måte som røysene, og at det også her finnes flint, brent leire og trekull i jordfyllen. Voll 2 er bygd sammen med røys IV. Dette sannsynliggjøres ved at lengdeaksene i røys og voll faller sammen, og at vollen ikke fortsetter over eller på den andre siden av røys IV. Voll 3 synes (jfr. fig. 3) å være bygd sammen med røys IX. Voll 1 synes å være bygd sammen med røys II (og III?). I åpningen mellom voll 2 og 3 finnes gropen som trolig er en grav. En må derfor tro at vollene ble bygget samtidig med enkelte av røysene og har hatt en funksjon i forbindelse med forestillinger eller riter ved begravelser.

Ettersom vollene har en jevnt lagt, hvelvet flate, kan de opprinnelig ikke ha vært høyere gjerder som nå er utrast. Om vollene hadde vært gjerder som skilte mellom f.eks. dyrket og udyrket mark, skulle en forvente at fosfatinnholdet i jorda skulle være forskjellig, slik som det er påvist i SV-Norge (Provan: Norwegian Archeological Review, vol. 6:1, 1973, s. 37). Imidlertid viste prøvene mellom vollene 1 og 2, jfr. funn-nr. 141-42: fig. 4, 143-44: fig. 6 og 145-49: fig. 3, og utenfor disse, de samme og meget lave verdier for fosfatinnhold. En tolkning av vollene som gjerder synes etter dette å være vanskelig.

Ytterligere et moment som gjør en sammenheng mellom voll og røys sannsynlig, er at det på sørspissen av Gossa er funnet noe som ble kalt en steinvei som gikk ut fra en stor røys med en diameter på 35-40 m. Avslutningen ble ikke iakttatt da veien/vollen var ødelagt av et nydyrkingsfelt. (Parelius: Oldtidsminner i Aukra kommune, 1967, s. 47 og fig. s. 46). Her kan det ikke være tvil om at røysa er et gravanlegg.

Vollene kunne ikke undersøkes i hele deres lengde. Som overflatefenomen kunne de følges sikkert så langt som angitt på fig. 3. Trolig har de ikke sammenheng med forhøyningene i sjakt A, da jeg er tilbøyelig til, på grunnlag av forskjellene i oppbygningen, å tolke disse som strandvoller.

DATERING.

Funnene av brent leire og flint kan på grunn av funnforholdene ikke brukes til datering av anleggene. Spørsmålet blir derved om de kan dateres på annen måte.

Høyden over havet, ca. 27 m, gir ingen terminus post quem for røysene. Hvis forholdene på Romsdals ytterkyst er omtrent som i Ytre Fjordane, er tapesnivået mellom 5 og 10 m o.h. og 50% av tapesnivået kan dateres til yngste mellomneolittisk tid. (Bakka: Viking 1973, s.177 ff.) Området har altså ligget langt over havnivået i både bronse- og jernalder.

Røysa med vei/voll på S-spissen av Gossa er en storrøys som ligger ved leden og er godt synlig fra såvel land som sjøsiden. Etter høyden over havet kan den ha blitt bygget alt i tidligste bronsealder, eller senere i forhistorisk tid. Tradisjonelt vil den vel bli datert til eldre bronsealder. I den grad dette er riktig kan altså røys med en voll kunne dateres til bronsealder, men dette forhindrer ikke en senere datering. Gravfeltets lokalisering, vendt bort fra kysten og havet, kan kanskje være et argument for at de ikke skal dateres til bronsealder dersom det er riktig at bronsealdersgravene i kyststrøkene helst skulle kunne sees fra sjøen.

I Møre og Romsdal finnes det noen av denne typen gravfelt hvor hovedmengden av røysene er funntomme. Når funn gjøres, viser det seg at disse daterer anleggene til eldre jernalder. (Muntlig meddelelse fra museumsbestyrer Kristian Jansen, Ålesund). Gropen med trekull og stein gir kanskje det beste grunnlag for å antyde en datering av feltet. Tilsvarende groper er funnet over store deler av Trøndelag og på grunnlag av C-14 analyse av trekullet er 11 av 13 groper datert til mellom ca. 500 f.Kr. og 300 e.Kr., en ellers funnfattig periode i området. Gropen på Hollingen, Aukra ble datert til 370±70 f.Kr. (Museumsnr. T 19096j. Dateringsnr. T-1287.) Selv om bare C-14 analyse av kull fra gropen kan gi et noenlunde sikkert svar på alderen, synes det som om denne type groper i dette område kan dateres til eldre jernalder og hovedsakelig til keltertid, (Farbregd: Viking 1972, 154 ff)

og at dette også kan ha gyldighet for gropen mellom voll 2 og 3. Jeg har tidligere gitt uttrykk for at jeg anser gropen for intensjonelt anlagt mellom voll 2 og 3. Er dette riktig, må trekullene fra gropen gi en datering som er samtidig med eller yngre enn byggingen av røys IV (som er samtidig med voll 2) og røys IX (som trolig er samtidig med voll 3). Vi får her da en datering som i hvert fall er terminus ante quem for røysene IV og IX. Hvor mye eldre røysene er kan ikke sikkert bestemmes, men en C-14 datering av trekullet i røys IV, (dette må være eldre enn byggingen av røysa) vil gi en terminus post quem for røysa. To C-14 prøver vil derfor kunne snevre inn brukstiden for i hvert fall en del av gravfeltet og gi en datering av den ene sannsynlige grav under flat mark.

Fotomateriale fra utgravningen: Negativmappe 676 - 684.

F U N N L I S T E

Museumsnr.	Funn-nr.	Type funn	Funnsted	Funnforhold, lagfølge.	Koordinater	Nivå.
T.19428	1	Trekull	Sjakt A	Under og mellom steinene i midterste voll.		
	2	Jern el.jernutfelling.	"			
	3	Flintknoll	Røys IV	I overflaten av røysa.	6,45x 3,20y	155
	4	Brent leire?	"	I mørk, kullblandet jord 0,3 m under overflaten.	5,00x 4,55y	139
	5	Brent leire?	"	Nær utkanten av røysa i noe kullblandet jord.	5,90x 3,05y	160
	6	Trekull	"	Fra kullbl.jord i vestligste halvdel,15-30cm under overflaten.		
T.19433	7	Trekull	"	Konsentrasjon i Ø-lige halvdel.	3,14x 5,05y	145
	8	Trekull	"	Konsentrasjon i V-lige halvdel.	5,25x 2,73y	165
	9	Trekull	"	Konsentrasjon i Ø-lige halvdel, i nivå med naturlig bakke.	2,90x 4,70y	
	10	Fragm.av flate jernstkr?	"	I bunnen blant stein og kullbl. jord.	2,87x 2,60y	163
	11	Brent leire?	"	I kullbl. jord 0,6m u. overflaten.	5,03x 3,41y	170
	12	Trekull	"	I grus under steinene i røysa.	4,10x 4,60y	
T.19430	13	Trekull	Røys I	I jord mellom steinene.		
T.19432	14	Trekull	Røys III	I jord mellom steinene		
T.19431	15	5 flintstkr.	Røys II	I brunjord i det området hvor vollen har ligget.	6,55x 26,80y	189
	16	Trekull	"	I brunjord i bunnen av røysa.	6,10x 27,50y	
	17	Trekull	"	Fra kullbl. jord under vollen nedover fra røys II.		
T.19438	18	Flintavslag	Røys XXI	Fra overflaten av røysa.	4,40x 15,33y	205
	19	Trekull	"	Fra røysfyllen.		
	20	Flintavslag	"	I profil P-Q N for røys XXI.	2,60x 17,55y	202
T.19429	21	Brent leire	Sjakt B	I bunnen under vollen.	17,35x 11,90y	164
	22	Flintavslag	"	Ukjent sted i vollen.		
T.19439	24	Trekull	Røys XXII	Fra midten av røysa, ned mot bunnen.		
T.19436	25	Trekull	Røys VIII	Fra midten av røysa, ned mot bunnen.		
T.19434	26	Trekull	Røys VII	Fra haugfyll i N-lige del.		
T.19438	27	Jern el.jernutfelling	Røys XXI	Under vollen S for røys XXI	1,20x 10,40y	232
	28	Flint	Røys XXI	I indre del av røysa, i kullbl. jord.	1,70x 11,50y	236
T.19440	29-149	Fosfatprøver				
T.19435	150	Trekull	Ved røys VII	Fra grop mellom vollene NV for røysa.	17,00x 16,75y	200-208

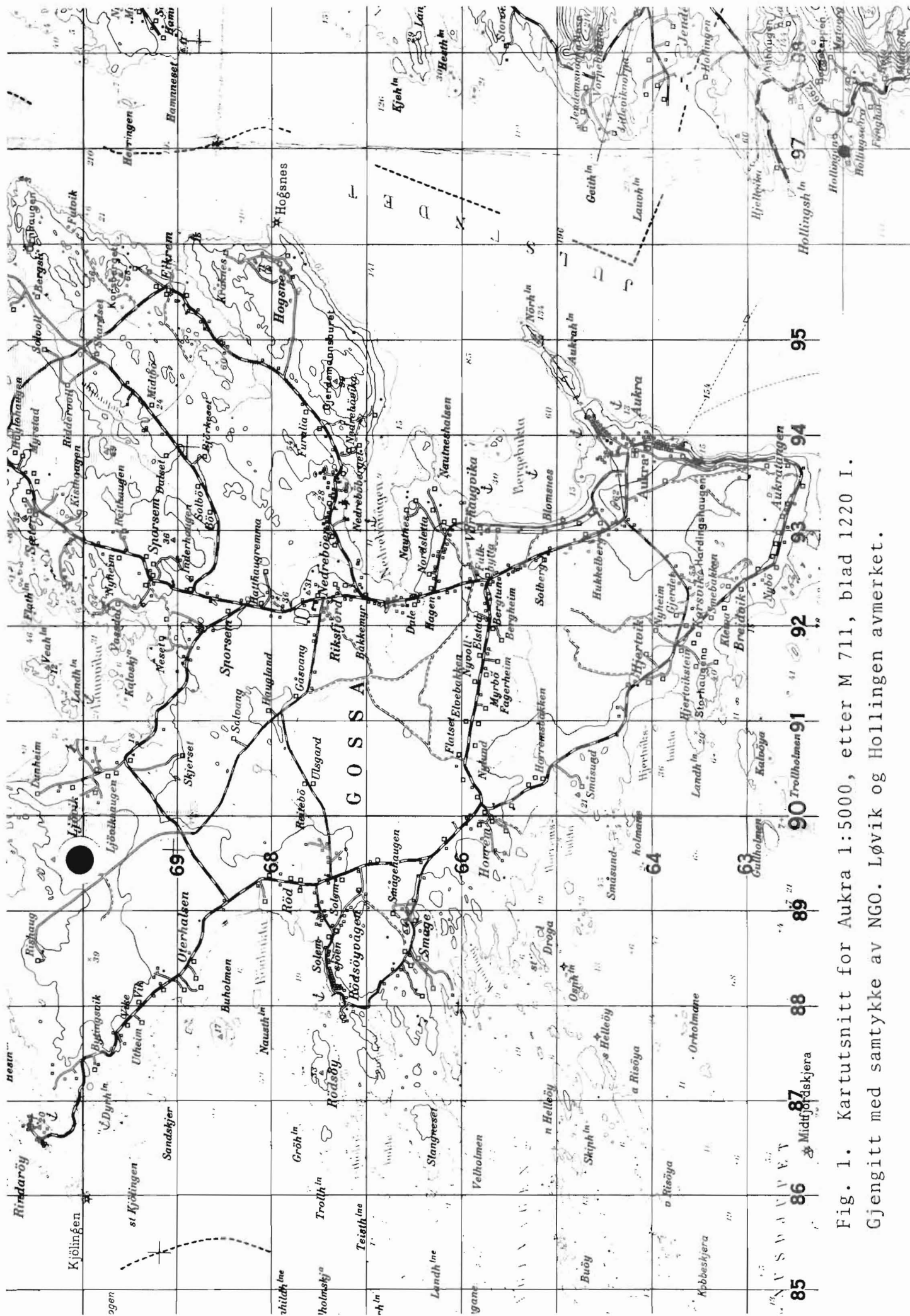

Fig. 1. Kartutsnitt for Aukra 1:5000, etter M 711, blad 1220 I.
Gjengitt med samtykke av NGO. Løvik og Hollingen avmerket.

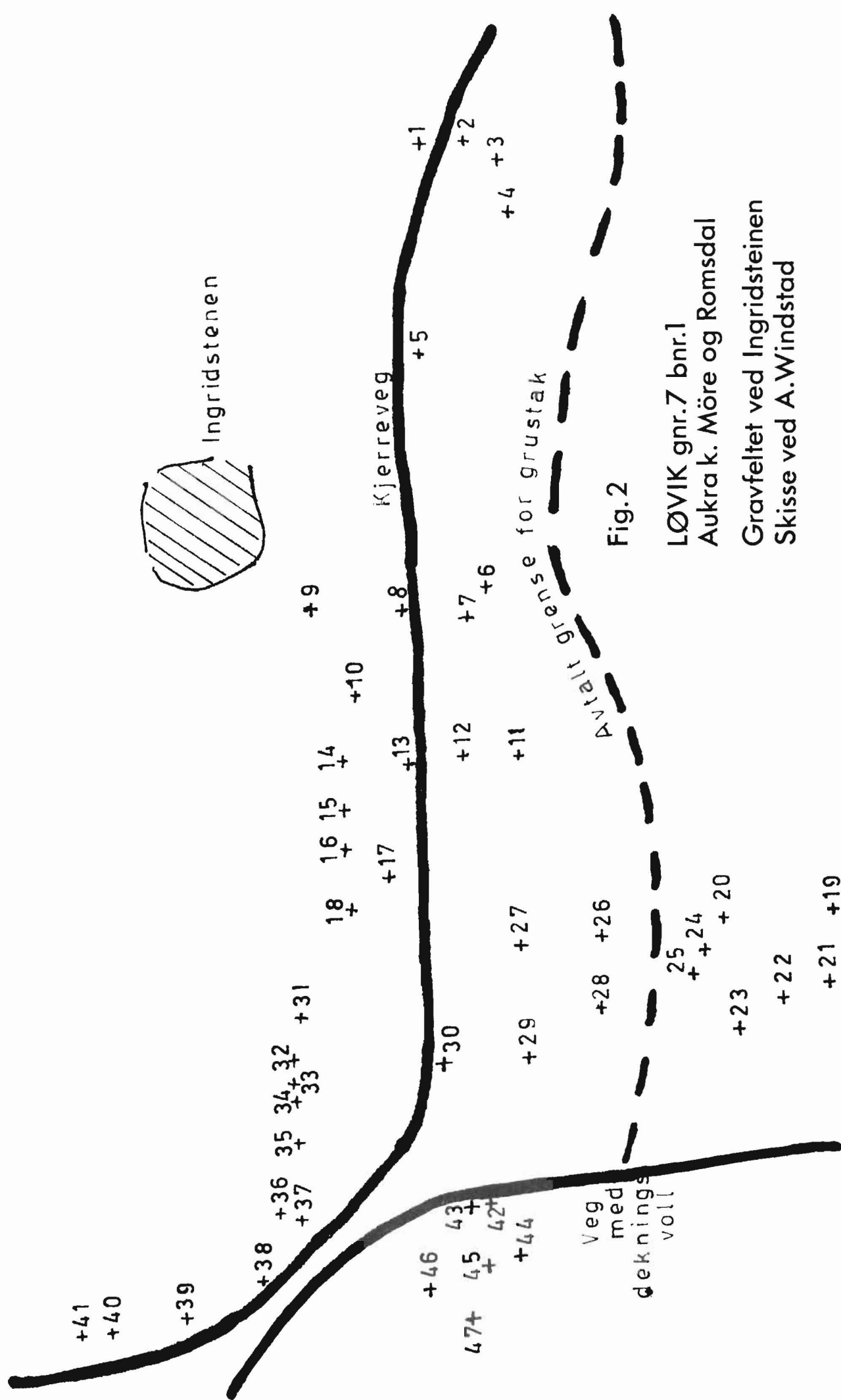

Fig. 2

LØVIK gnr. 7 bnr. 1
 Aukra k. Möre og Romsdal
 Gravfeltet ved Ingridsteinen
 Skisse ved A. Windstad

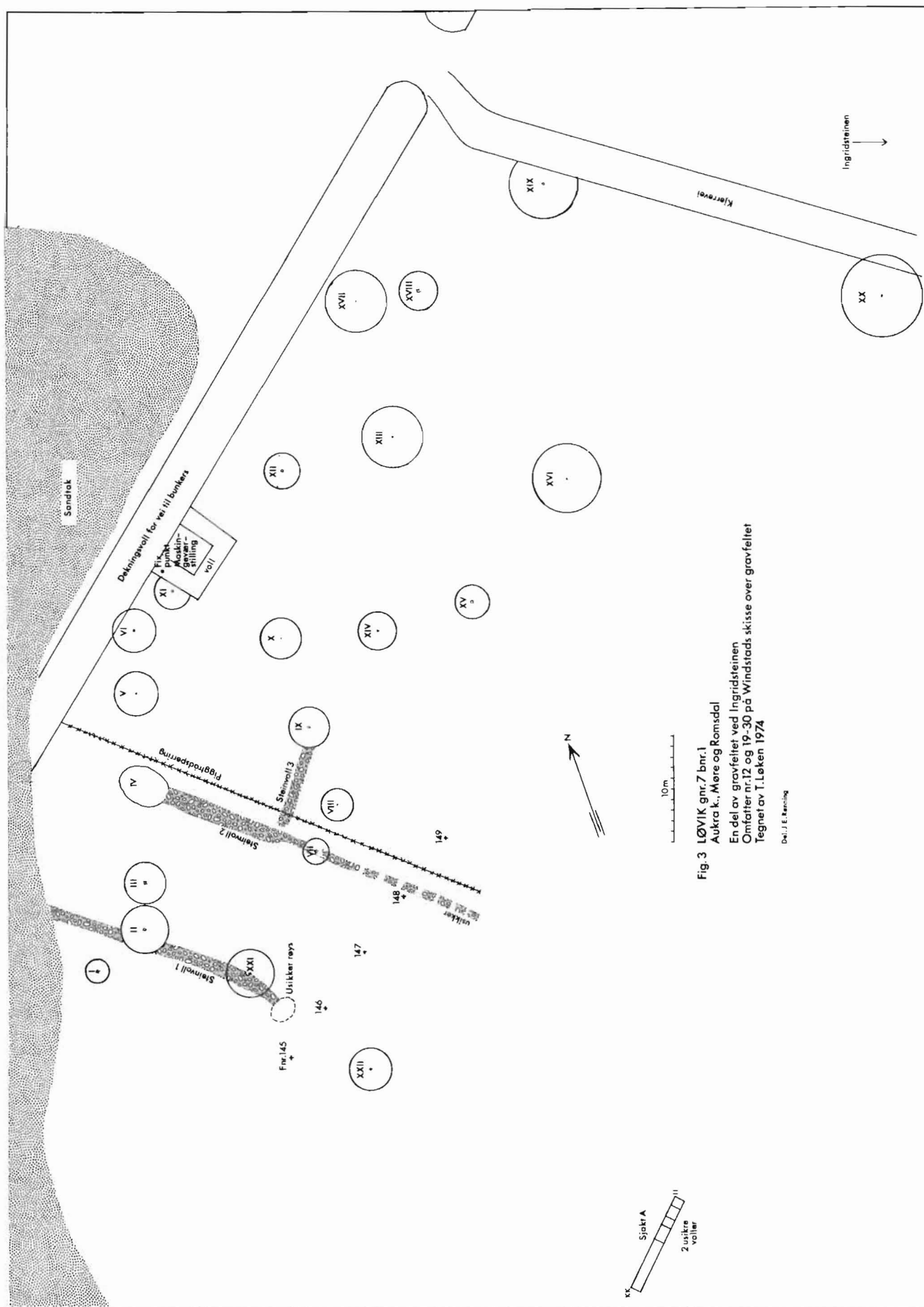
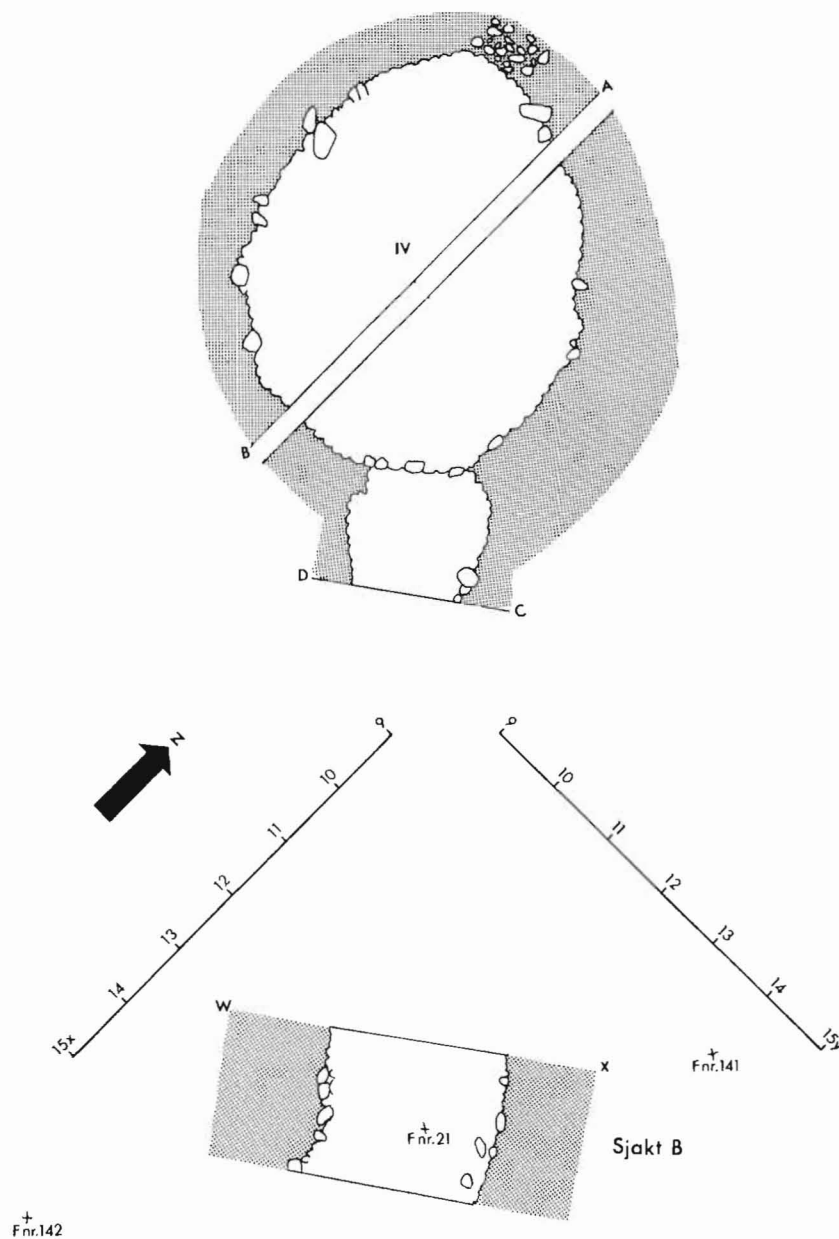

Fig. 3 LØVIK gnr.7 bnr.1
Aukra k., Møre og Romsdal
En del av gravfeltet ved Ingridsteinen
Omfatter nr.12 og 19-30 på Windstads skisse over gravfeltet
Tegnet av T.Løken 1974

Det. J. E. Rønning

Fnr.142

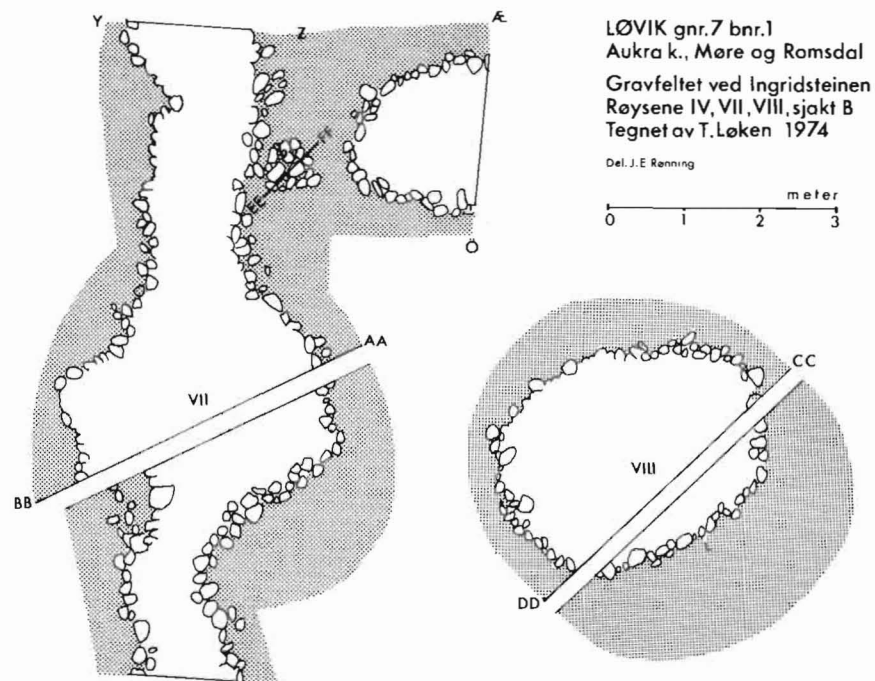

Fig. 4

LØVIK gnr.7 bnr.1
Aukra k., Møre og Romsdal
Gravfeltet ved Ingridsteinen
Røysene IV, VII, VIII, sjakt B
Tegnet av T.Løken 1974

Del. J.E Rønning

0 1 2 3
meter

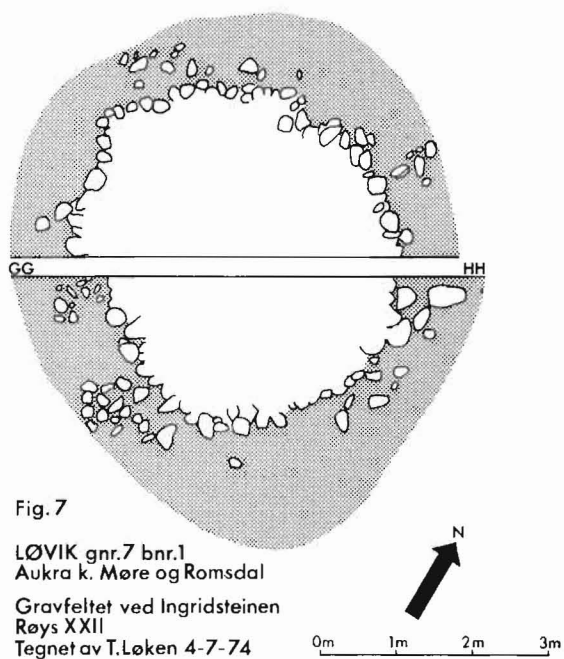
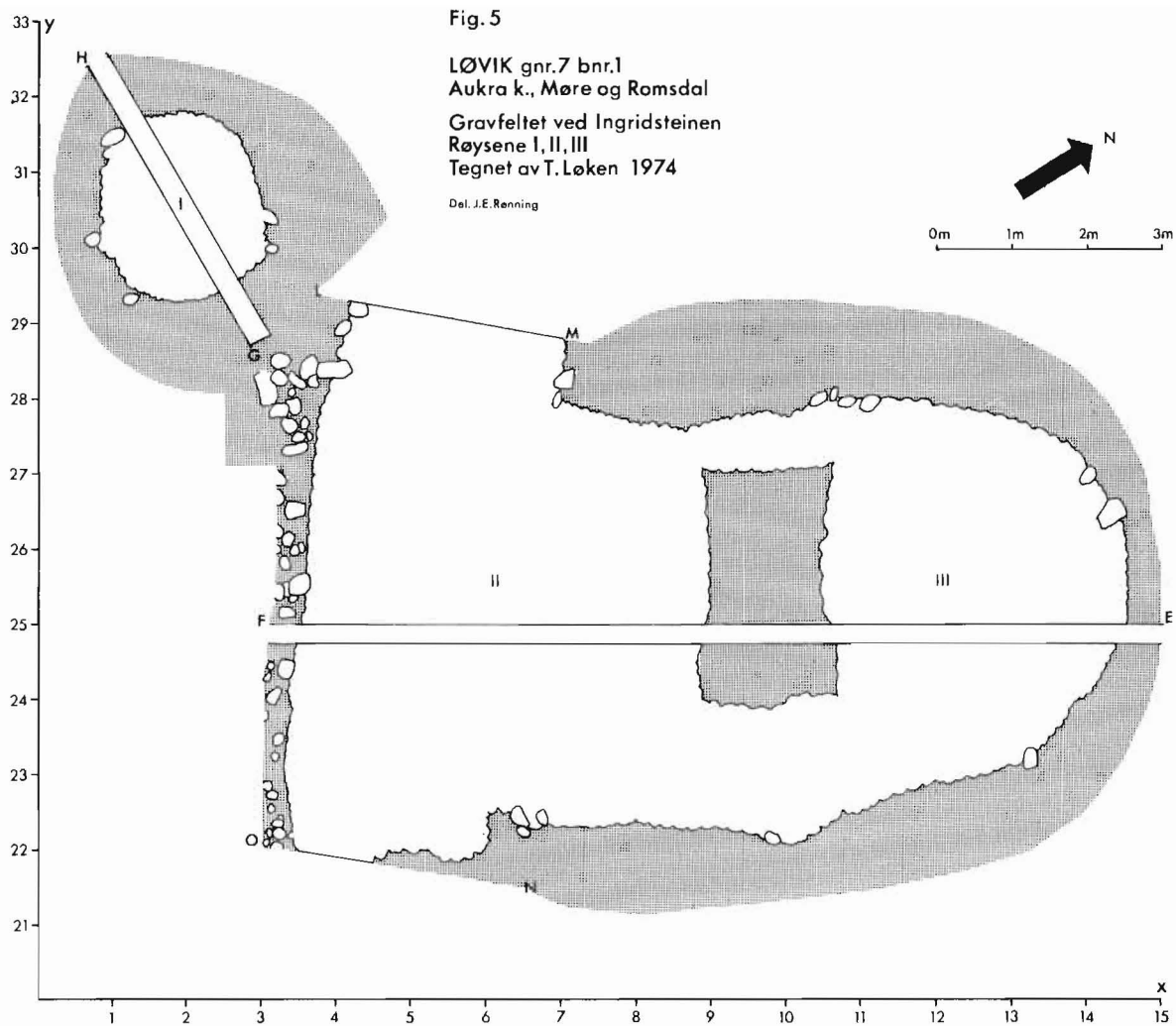

Fig. 6

LØVIK gnr.7 bnr.1
 Aukra k., Møre og Romsdal
 Grovfeltet ved Ingridsteinen
 Røys XXI, voll 1
 Tegnet av T. Løken 8.9-7-74

Del. J.E. Rønning

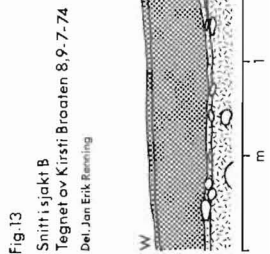
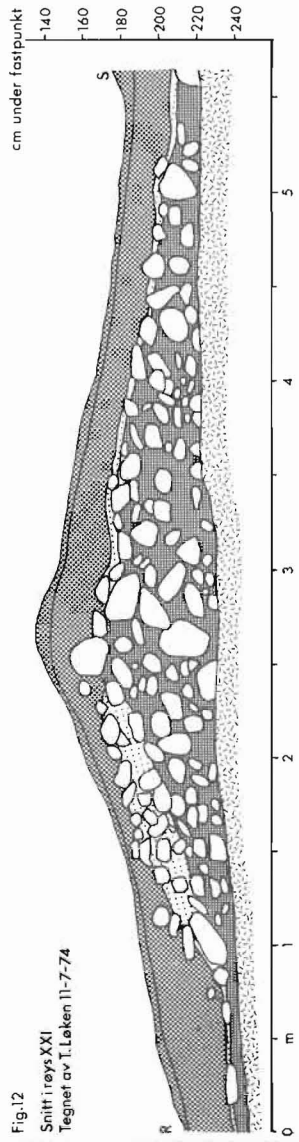
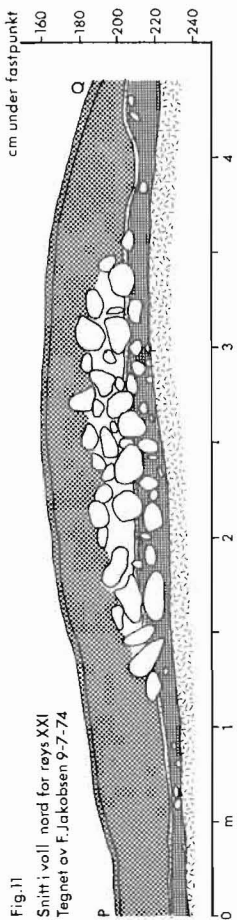
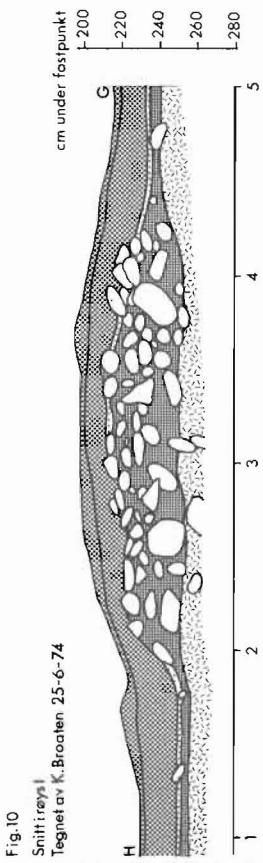
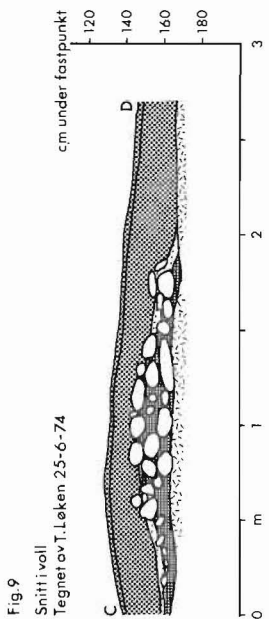
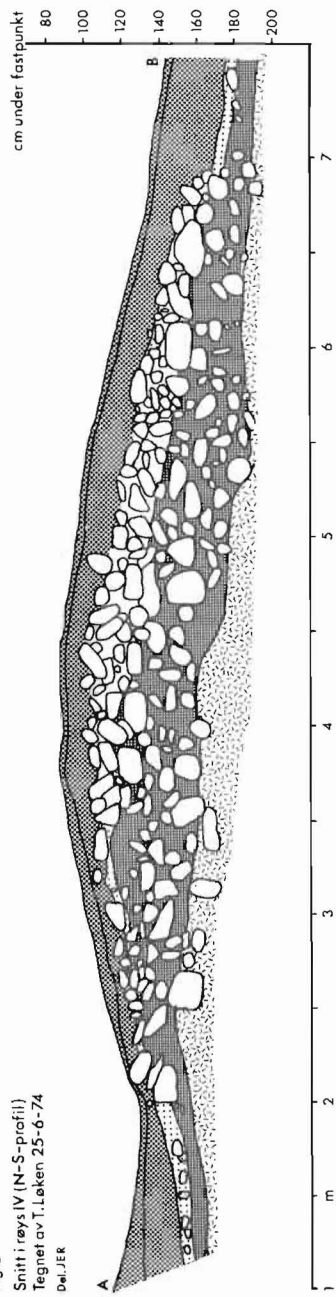
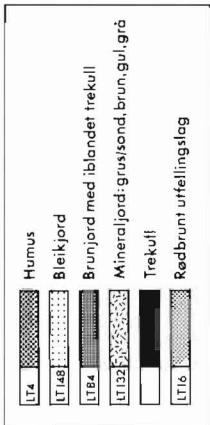

Fig. 14
Snitt i voll som går ut fra roys IX
Tegnet av T. Løken 10-7-74

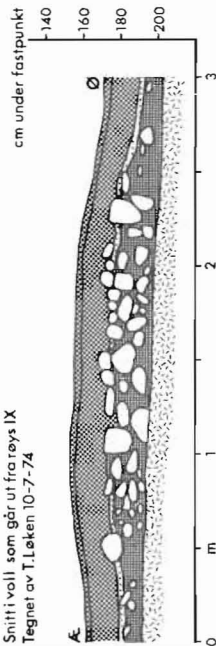

Fig. 15
Snitt i roys VII
Tegnet av T. Løken 11-7-74

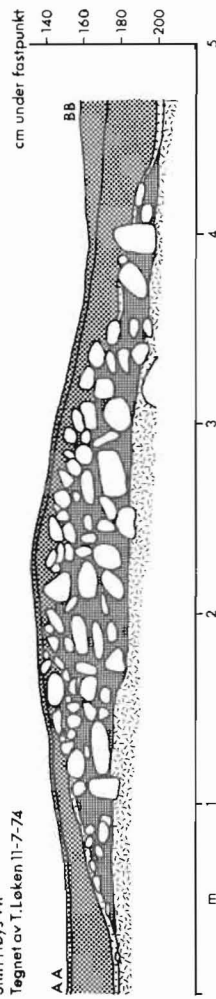

Fig. 16
Snitt i kullgrop
Tegnet av Ragnhild Hustad
11-7-74

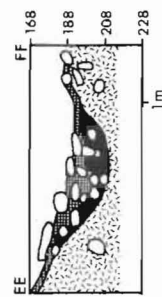

Fig. 17
Sjakt A, snitt i nord-siden
Tegnet av T. Skråstad

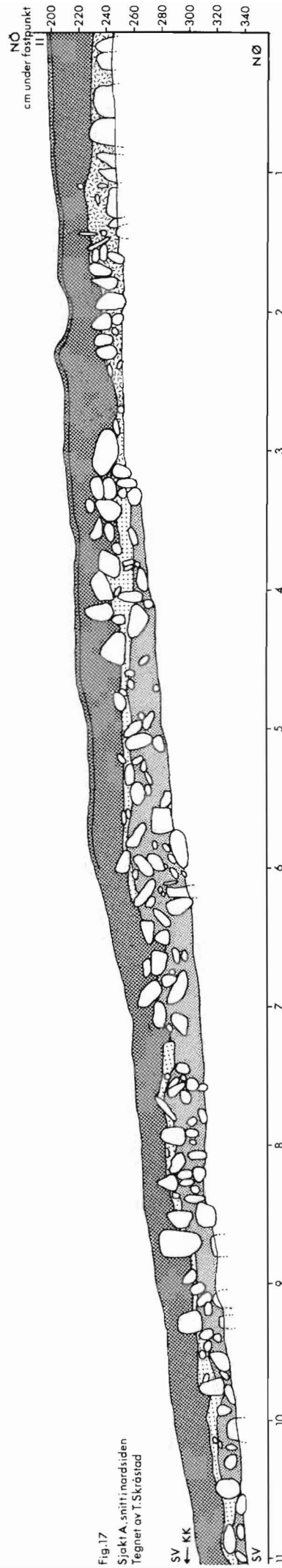

Fig. 17b
Snitt i roys II
Tegnet av Kirsti Braaten 8.9-7-74

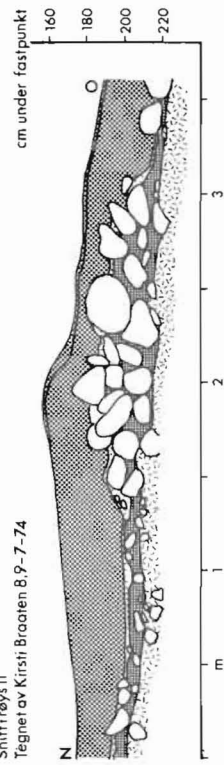

Fig. 17d
Snitt i roys II
Tegnet av Kirsti Braaten 8.9-7-74

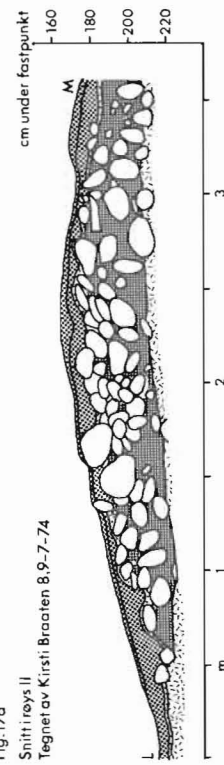

Fig. 17c
Snitt i roys VIII
Tegnet av Ragnhild Hustad 10-7-74
Del Jon Erik Remning

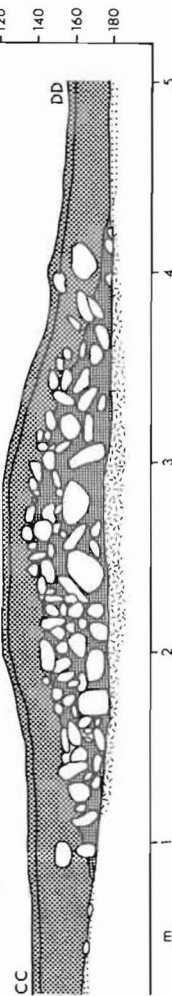

Fig. 18. Del av gravfeltet. Røys XII i forgrunnen, røys XIII til venstre og XVI i midten av bildet. Til venstre i bakgrunnen: Ingridsteinen.

Fig. 19. Røys IV til venstre, røys II og III til høyre midt på bildet. Voll l strekker seg fra røys II inn mot midten av bildet hvor røys XXI ligger.

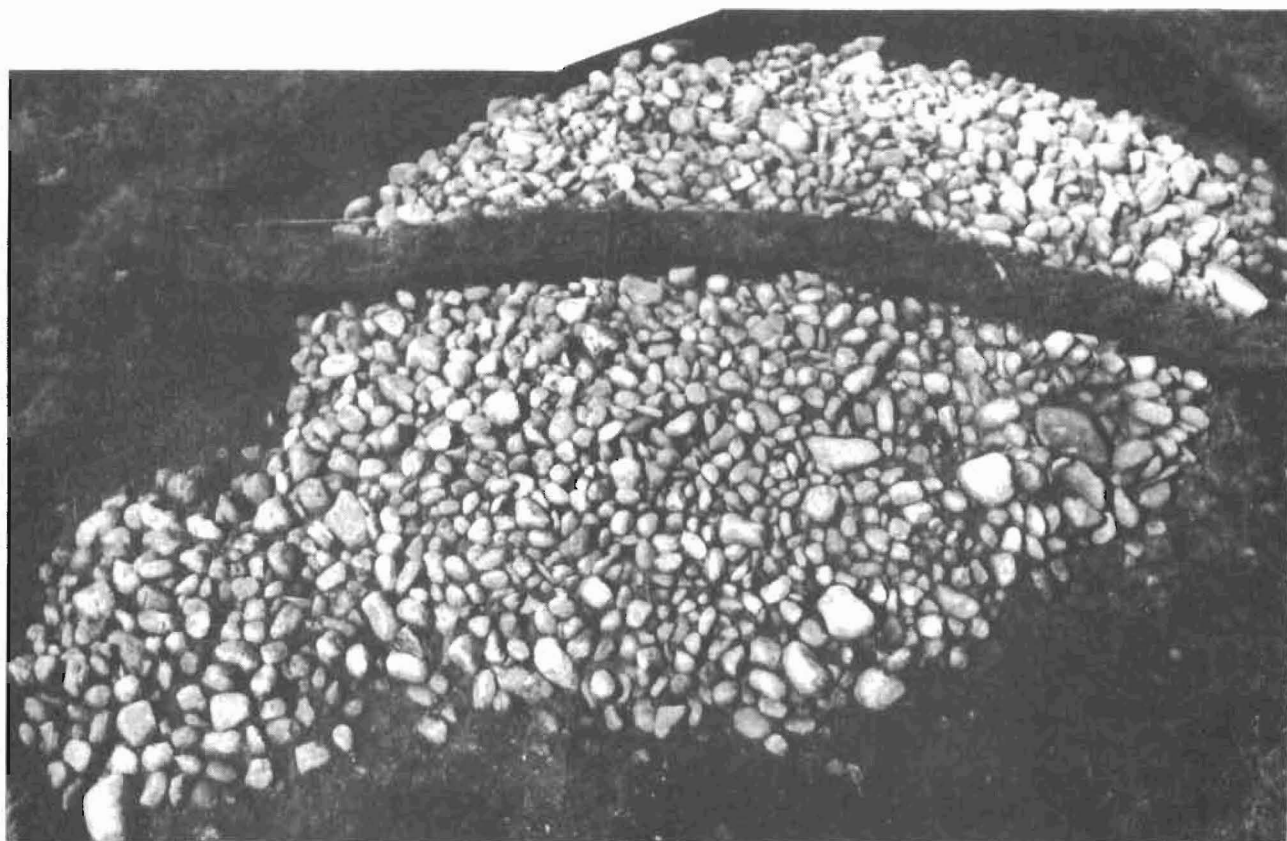

Fig. 20. Røys IV med begynnelsen av voll 2 til venstre. Mot V.

Fig. 21. Periferi og overflate av røys IV i NØ. Mot NV.

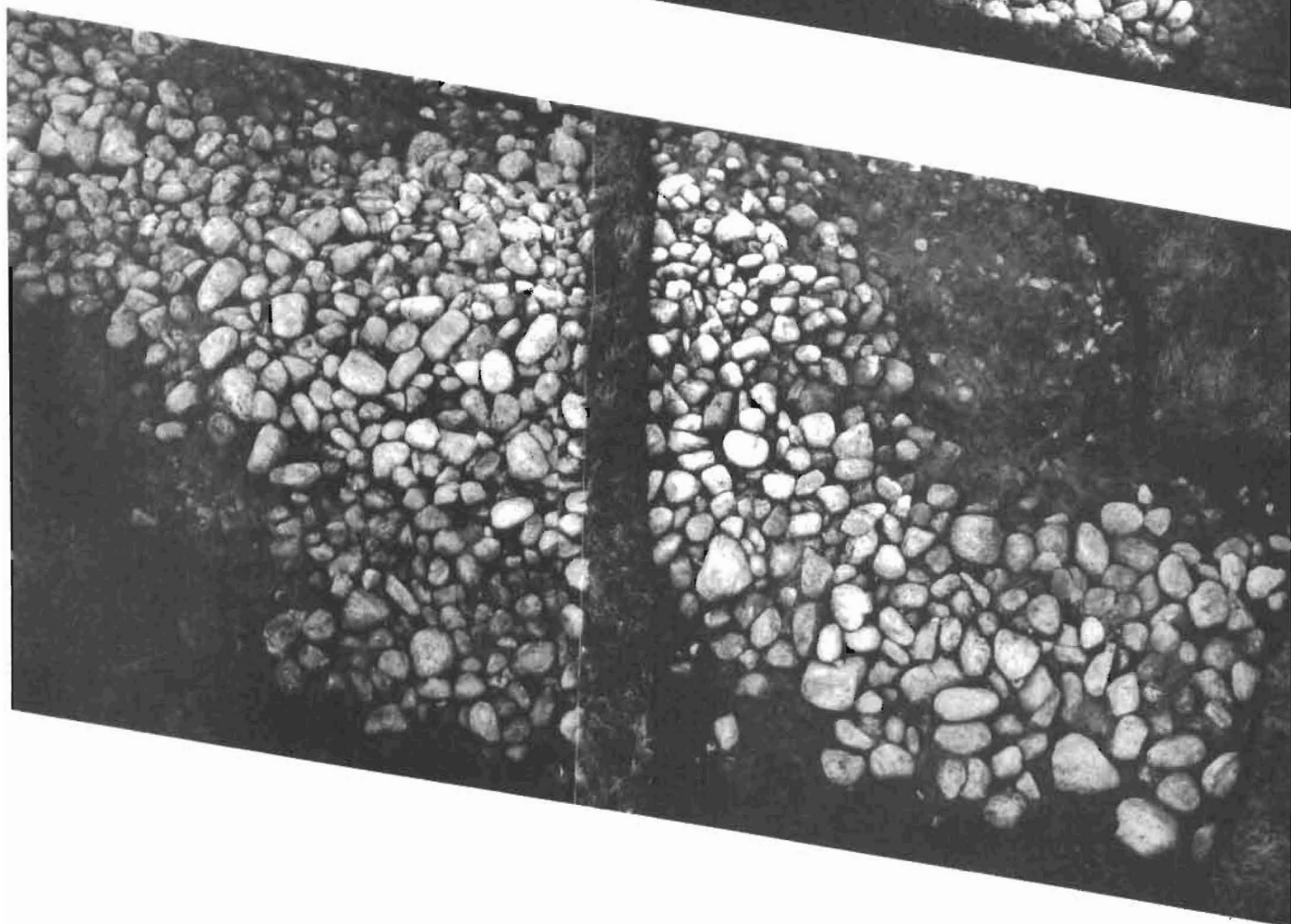

Fig. 22. Nederst sjakt B (voll 2). Øverst til høyre voll 2 og røys VII og til venstre røys VIII. I mellom røysene voll 3. Mot SØ.

Fig. 23. Røys VII med voll 2 over. Mot NNØ.

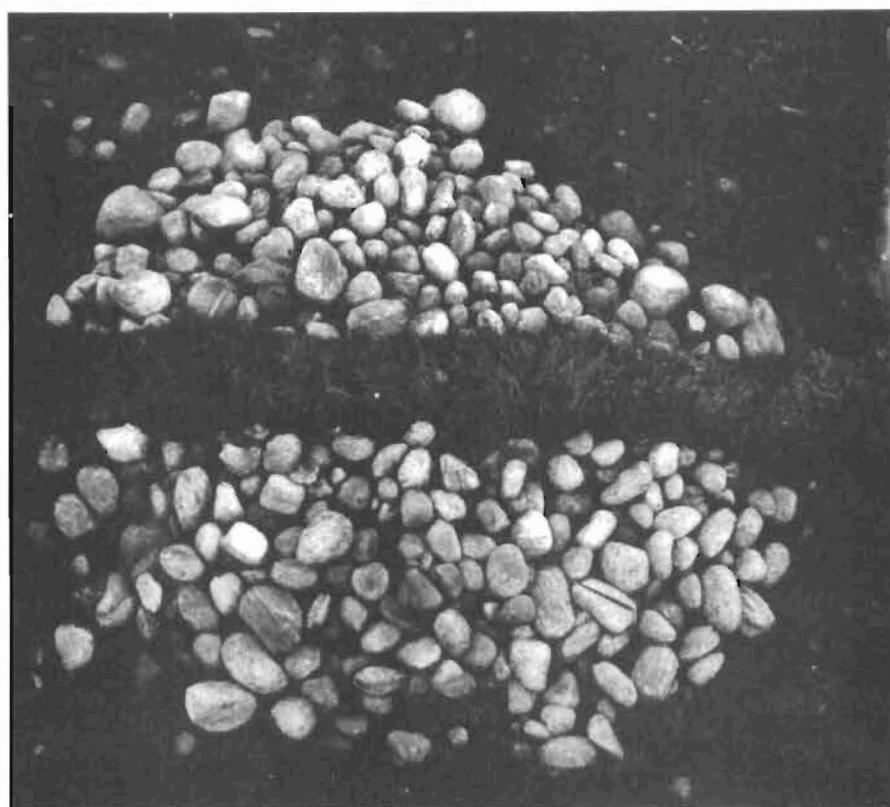

Fig. 24. Enden på voll 3 nederst og voll 2 øverst. I åpningen brann-
gropen. Mot SV.

Fig. 25. Røys I. Mot S.

Fig. 26. Røys II øverst og røys III nederst. Det mørkere området i midten er forsenkningen mellom røysene. Mot SV.

Fig. 27. Røys XXI med voll 1 over den V-lige halvdel. Mot NNV.

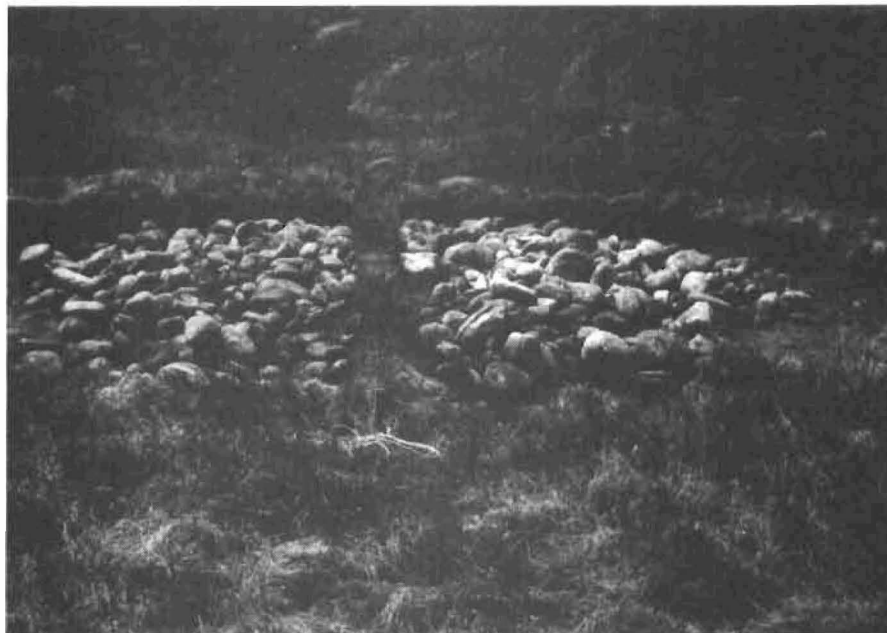

Fig. 28. Røys XXII. Mot VSV.

Fig. 29. Sjakt A. De to Ø-ligste forhøyninger. Mot NØ.

R A P P O R T

ARKEOLOGISK SERIE

1973

1. Løken, Trond: Utgravning av gravrøyser på Gullvik, Rømmen, Bjugn, Sør-Trøndelag.
2. Alterskjær, Kurt: Øvre Orkla 1973. Kvikne, Tynset, Hedmark. Arkeologisk forprosjekt.
3. Alterskjær, Kurt: Åbjøra 1973. Bindal, Nordland. Arkeologisk forprosjekt.
4. Alterskjær, Kurt: Øvre Glomma 1973. Røros, Sør-Trøndelag. Arkeologisk forprosjekt.
5. Jonsson, Birgitta: Utgravning av gravrøys på Ytre Midsund, Møre og Romsdal.
6. Jonsson, Birgitta: Utgravning av skadet gravhaug på Nedre Fisknes, Steinkjer, Nord-Trøndelag.
7. Jonsson, Birgitta: Undersøkelse av skjelettgrav etc. på Skei, Dønna, Nordland.

1974

1. Farbregd, Oddmund: To nordtrønderske båtgraver. Lø, Steinkjer 1969. Haug, Verdal 1970.
2. Bruen Olsen, Asle: Utgravning av gravhaug på Hynne, Levanger, Nord-Trøndelag.
3. Farbregd, O., Marstrander, S., Torgersen, J.: Bronsealders skjelettfunn på Sund, Inderøy, Nord-Trøndelag, på bakgrunn av andre bronsealdersfunn.
4. Pettersen, Kristian: Kartlegging av fornminneområde på Hesstun, Vevelstad, Nordland.
5. Alterskjær, Kurt: Ulvåvassdraget 1974. Rauma, Møre og Romsdal. Arkeologisk forprosjekt.
6. Alterskjær, Kurt: Mohalsen 1974. Vega, Nordland. Utgravning av steinalderboplass.
7. Løken, Trond: Utgravning på gravfelt ved Løvik, Aukra, Møre og Romsdal.
8. Bakka, E. og Gaustad, F.: Helleristningsundersøkelser i Beitstad, Steinkjer, Nord-Trøndelag.

